

tához szegődött harmadmagával. Társai Arany János és Hegedűs Lajos voltak. Aranyt akkor született színésznek tartották, s szerepeket adtak neki, míg Réthyt csak jegyzetőnek tették. De ez állását is elvesztette, amikor megtudták, hogy minden jóra való tanuló ingyen eresztget a színházba. Később a Balla Károly társulatánál Nagyváradon, a Komlóssyénál Kassán, Füreden alkalmazták, de csak színlaphordozónak és statisztának; szerepet sehol se kapott. Ez elkedvetlenítette. Egyszer (1838.) Miskolcon, Ujfalu társulatánál kávéasztalt kellett a színpadra vinnie, de megbotlott, az asztalt elejtette, s őt megint elkergették.

Ekkor jött Pestre. Színész szeretett volna lenni, de reményét veszítve, beállt jurátusnak. Látna azonban a régi színészek jó játékát, addig kérte Földváry alispánt és igazgatót, míg csekély fizetéssel bevették a Nemzeti Színházhoz kardalosnak és statisztának. Közel hat évig itt se jutott szerephez, csak az ügyelőséget nyerte el.

Élete fordulója a forradalom előtt az az idő volt, midőn Nagy Ignác »Tisztújítás«-át Szentpétery javára adták elő. Ekkor Szentpétery jószívűsége juttatta a »nemeselek hadnagy« szerepéhez. A színháznál azt hitték, elejti, holott roppant hatást csinált vele. A közönség tapsolta s arcképe csakhamar megjelent a jelmezben.

Az addig mellőzött színész igen népszerű lett eredeti, kedélyes, jóízű alakításaiért s a népszínművek megkedveltetésében lényeges része volt. Azóta a népszínmű egyik oszlopa lett s Piros Pistája, Kányai kocsmáros-a, Vén csikós-a, Vén bakancsos-a, Borbócs-a (»Nők az alkotmányban«) stb. a legtöbbszörösebb alakok emlékében maradnak meg.

Ő minden ízében ismerte a népet, tudott alakítani, bőven volt leleménye, s kedélye. A népszínműíróknak is sok hálás ötletet és jó tanácsot adott. Az ötvenes évek elején azt hitték, hogy ha ő visszavonul a színpadtól, lesz folytatása fiában, Csongorban, ki már 14 éves korában szintén jóízű eredetiséggel tudta ábrázolni a pástortorgyerekeket, de a fiúból nem lett semmi, elcsavarodott, elzüllött. Atyja elfelejtette úgy nevelni, hogy ember legyen belőle.

A vén színész szert tett egy kis va-

gyonra is, de nem tudta megőrizni. Kőbányai szőlője más kézre került s csak az Orczy-ház mögötti telke, hol egy kis kunyhóban lakott, maradt meg. Onnan került a kórházba, hol végre nyugalomra írt.

Humora majdnem az utolsó órájáig kitartott. Kevéssel halála előtt beüzent az Athenaeum kiadóhivatalába, ahova egészséges korában eljárógatott ujságot olvasni, hogy küldjék el neki az »Üstökös«-t és a »Bolond Miskát«, hadd vihesse magával egy kis friss tréfát — útravalónak. Már beszélni se tudott s Szigeti Józsefnek kézművelővel mutatva, hogy ő már megy fölfelé. Szigeti két órákor még mellette volt, azután a drámai ülésbe kellett mennie, a haldokló oda üzentetett neki, hogy gyorsan jöjjön, valami mondanivalója van. Mire azonban Szigeti a színháztól a pár száz lépésnyire levő orvosgyógyászati klinikára ért: a hatvani (ma Kossuth Lajos) és az Új világ (ma Semmelweis)-utca sarkára, szemben a híres Arany Sas szálloda (ma Országos Kaszinó) épületével, öreg pályatársa már meghalt.

Máj. 31-én d. u. 4 órákor temették a színház udvarából, mely tömve volt részvevő közönséggel, de ennek zöme nem fért be s az uccán hullámozott. A koszorúkkal borított koporsót a drámai tagok vették körül égő fáklyákkal. A színházi énekar gyászdalokat adott elő; Fejes Dániel ref. segédlelkész mondott halotti beszédet s Felek Miklós búcsúztatót. A temetőben a lelkész mondott imát a sír szájánál s mindenki áldást kívánt az öreg színművész hamvaira. (Réthy Mihály családi neve Szikszay volt.)

Sírkövének ez a felirata:

»A magyar embernek százféle alakja van: fitt lenni, Ősi fajunk, népünk, mesteri tüköre mind, Nem színész, de való képmás volt véle a színpad, Ízről-ízre igaz. Miért, hogy a sírja is az?«

(Erődi Jenő.)

Révai Miklós, nyelvtudós, sz. 1749. febr. 24-én, Nagyszentmiklóson (Torontál m.), megh. 1807. ápr. 1-én, Pesten. Tanulmányai végeztével tanári pályára lépett és mint nyelvtudós is rendkívüli munkásságot fejtett ki. 1779-ben egy tudós társaság eszméjének ügyét szorgalmazta, ezzel egyidejűleg Bessenyei György röpiratát, az »Egy magyar Társaság iránt való jámbor szándék«-ot kiadta és ő maga